

VODIČ KROZ IZBORNE NEPRAVILNOSTI

...jer nam je stalo!

O OPĆIM IZBORIMA 2018.

Koji izbori će biti održani 2018. godine?

U nedjelju, 7. listopada 2018. godine bit će održani Opći izbori.

Tko se bira na Općim izborima 2018.?

Na Općim izborima u BiH biraju se sve razine vlasti, izuzev lokalnih. Na Općim izborima biraju se sljedeći organi, odnosno razine vlasti:

- Predsjedništvo BiH.
Članovi Predsjedništva BiH biraju se iz reda konstitutivnih naroda, odnosno jedan/a Bošnjak/inja, jedan/na Hrvat/ica i jedan Srbin/pkinja. Članovi iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda biraju se sa teritorije Federacije BiH, dok se član iz reda srpskog naroda bira sa teritorije Republike Srpske;
- Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;
- Predsjednik/ica i potpredsjednici/ice Republike Srpske (jedan predsjednik/ca i dva potpredsjednika/ce iz reda konstitutivnih naroda) .
- Zastupnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine;
- Narodna Skupština Republike Srpske;
- Skupštine 10 županija u Federaciji Bosne i Hercegovine

Tko organizira izbore?

Sve izbore raspisuje i organizira Središnje izborno povjerenstvo BiH. Druga tijela za provedbu izbora su 143 općinska/gradska izborna povjerenstva, Izborno povjerenstvo Brčko Distrikta BiH i preko 5.000 biračkih odbora.

Tko financira izbore?

Svi izbori se financiraju iz proračuna različitih razina vlasti. Novac u proračunima je novac svih građana/ki. To znači da Vi financirate izbore!

Kako glasovati?

Na dan izbora svaki glasač/ica će dobiti četiri glasačka listića. Svi glasači/ice u BiH dobijaju listić za izbor članova Predsjedništva BiH i listić za izbor zastupnika/ice u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH. U Federaciji BiH birači/ice će dobiti još listić za izbor zastupnika/ice u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i listić za izbor poslanika/ice u skupštinama županija. U Republici Srpskoj birači/ice će dobiti još listić za izbor predsjednika/ice i potpredsjednika/ca ovog entiteta, te listić za izbor poslanika/ica u Narodnoj skupštini Republike Srpske. U Brčko distriktu, birači/ice će dobiti listiće shodno odabiru entiteta za koji će glasovati.

Na jednom glasačkom listiću glasujete za člana Predsjedništva BiH. Vaš glas se smatra važećim ukoliko Vaš glasački listić označite pored imena SAMO JEDNOG kandidata/inje. Način glasovanja je isti i za izbor predsjednika/ce i potpredsjednika/ca Republike Srpske.

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - HRVATSKI ČLAN
ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - ХРВАТСКИ ЧЛАН

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

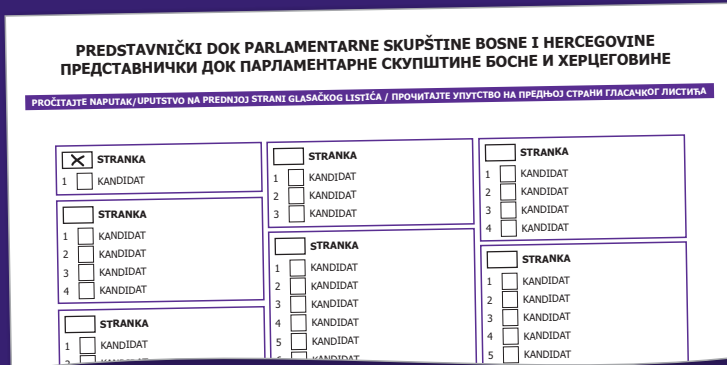
1	☒	KANDIDAT
2	☐	KANDIDAT
3	☐	KANDIDAT
4	☐	KANDIDAT
5	☐	KANDIDAT

Na ostalim glasačkim listićima glasujete za Vaše predstavnike/ce u zakonodavnim tijelima: Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, Narodnoj skupštini Republike Srpske, Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i kantonalnim županijama shodno Vašem mjestu prebivališta.

Vaš glas se smatra važećim ukoliko glasački listić označite na jedan od sljedećih načina:

1. Pored naziva SAMO JEDNOG političkog subjekta;

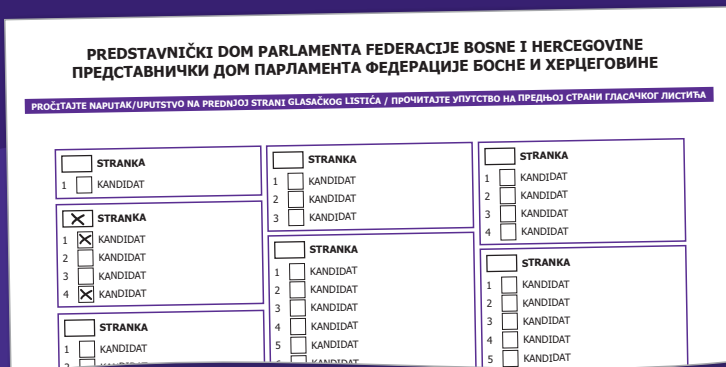

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANI GLASAČKOG LISTIĆA / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☒ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT

2. Pored naziva SAMO JEDNOG političkog subjekta i pored imena JEDNOG/E ILI VIŠE kandidata/kinja u okviru liste kandidata/kinja ISTOG političkog subjekta;

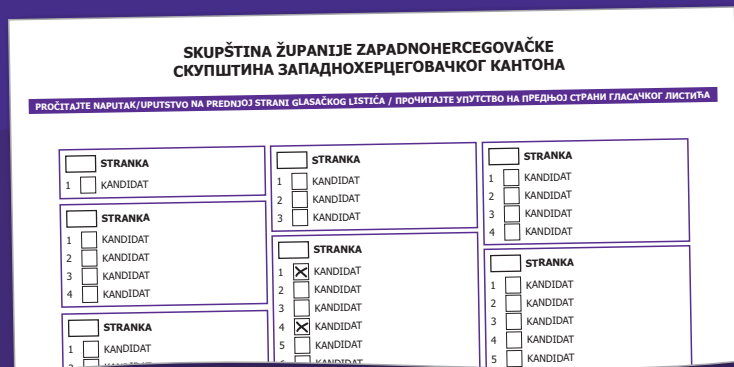

PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANI GLASAČKOG LISTIĆA / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☒ STRANKA 1 ☒ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☒ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT

3. Pored imena JEDNOG ILI VIŠE kandidata/kinja u okviru liste kandidata/kinja ISTOG političkog subjekta.

SKUPŠTINA ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE
СКУПШТИНА ЗАПАДНОХЕРЦЕГОВАЧКОГ КАНТОНА

PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANI GLASAČKOG LISTIĆA / ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ ГЛАСАЧКОГ ЛИСТИЋА

☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☒ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☒ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT

Tko može glasovati na izborima?

Svi državljani/ke BiH koji/e su navršili/e 18 godina ili će na dan održavanja izbora navršiti 18 godina starosti.

Kako se registrirati za glasovanje?

Nije potrebno registrirati se za glasovanje ukoliko posjedujete važeću osobnu iskaznicu BiH. Ukoliko nemate važeću osobnu iskaznicu BiH ili ćete do 7. listopada navršiti 18 godina starosti, da bi ste bili registrirani za glasovanje dovoljno je da nadležnom organu podnesete zahtjev za izdavanje osobne iskaznice čime ćete automatski biti registrirani i kao birač/ica u skladu sa Vašim mjestom prebivališta.

Šta mi je potrebno da bih glasovao/la?

Važeća osobna isprava sa fotografijom – osobna iskaznica, putovnica ili vozačka dozvola.

Gdje glasujem?

Glasovati možete u svojoj općini boravišta, na biračkom mjestu na kojem ste upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa.

Kako mogu provjeriti na kojem biračkom mjestu glasujem?

Podatke o Vašem biračkom mjestu možete provjeriti na internet stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH – www.izbori.ba tako što ćete, u za to predviđen prostor na stranici, unijeti 13 znamenaka Vašeg jedinstvenog matičnog broja (JMBG).

IZBORNE NEPRAVILNOSTI

Što su izborne nepravilnosti?

Izborne nepravilnosti predstavljaju ozbiljne povrede izbornih pravila ustanovljenih Izbornim zakonom BiH. Krivični zakoni u BiH definišu niz krivičnih djela u vezi sa izborima za čije činjene su predviđene kazne u rasponu od novčane kazne do 5 godina zatvora.

Izborne nepravilnosti je najlakše razložiti na one koje se dešavaju prije izbornog dana i tokom izborne kampanje kao što su:

- povreda prava kandidiranja na izborima;
- nezakonita trgovina mjestima u biračkim odborima između političkih stranaka;
- zlouporaba osobnih podataka u svrhu glasovanja putem pošte;
- nedozvoljeni pritisci na birače/ice i zastrašivanja (nuđenje zaposlenja ili prijetnja otkazom u zamjenu za glas, pokloni, prijetnje, poziv na nasilje i ugrožavanje sigurnosti);
- neažurnost biračkih popisa po općinama tj. podaci preminulih osoba na biračkim popisima;
- veći broj prijava i odjava boravišta građana/ki u općinama s ciljem manipulacije izbornom voljom građana/ki i utjecajem na izborni rezultat (glasovanje građana/ki koji inače ne žive i ne ostvaruju svoja prava u toj općini ili izbornoj jedinici već prijavljuju boravište tu isključivo s ciljem da utječu na izborni rezultat);
- zlouporaba javnih dobara u svrhe izborne kampanje;
- zabranjena, preuranjena i plaćena politička kampanja u vremenu prije zvaničnog početka izborne kampanje;

...zatim, one koje su prisutne na sam izborni dan, kao što su:

- podmićivanje pri glasovanju, npr. kupovina glasova, davanje dara ili nuđenje protuusluga za glas;
- uskraćivanje biračkog prava;
- prevare pri glasovanju, npr. pogrešna identifikacija birača/ica ili jedna osoba više puta pruža pomoć pri glasovanju;
- povreda slobode opredjeljenja birača/ica, npr. porodično glasovanje;
- povreda tajnosti glasovanja, npr. pozicioniranje glasačkih kabina tako da se vidi za koga birač/ica glasa;
- sprječavanje održavanja izbora i glasovanja, npr. nasilje na biračkom mjestu;
- izborna prevara, npr. dopisivanje glasova, glasovanje u ime osoba koje nisu izašle na glasovanje ili pravljenje nevažećih glasačkih listića od važećih glasačkih listića za političke oponente;

...i one vezane za period poslije održavanja izbora, kakve su na primjer:

- pogrešno pakiranje izbornog materijala;
- uništenje izbornih isprava;
- nepostupanje po primjedbama i prigovorima na izborni proces.

Najčešće izborne nepravilnosti

Tip nepravilnosti

Zakonski okvir

Trgovina mjestima u
biračkim odborima između
političkih subjekata

Protuzakonito posredovanje
- član 219. Krivičnog zakona
BiH (novčana kazna ili kazna
Zatvora do 3 godine)

Zloupotreba javnih
resursa u političke svrhe

Zloupotreba položaja ili
ovlaštenja - član 220.
Krivičnog zakona BiH
(novčana kazna ili kazna
zatvora do 10 godina)

Uticanje na volju birača

Povreda slobode opredjeljenja
birača - član 151. Krivičnog
zakona BiH (novčana kazna ili
kazna zatvora do 5 godina)

Glasanje umjesto
drugoga/
porodično glasanje

Prevara pri glasanju - član
152. Krivičnog zakona BiH
(novčana kazna ili kazna
zatvora do 3 godine)

Dopisivanje glasova
/krivotvorenje
rezultata izbora.

Izborna prevara - član 154.
Krivičnog zakona BiH (kazna
zatvora do 5 godina)

Kako mogu prijaviti kršenje izbornih pravila?

Kršenja izbornih pravila prijavljuju se lokalnim izbornim povjerenstvima (općinske, gradske, Izorno povjerenstvo Brčko Distrikta BiH) kao i Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Svaki birač/ica i politički subjekt čije je pravo povrijeđeno može izbornom povjerenstvu uložiti prigovor najkasnije u roku od 48 sati, odnosno u roku od 24 sata od učinjene povrede u izbornom periodu. Prigovor se podnosi na obrascu koji je propisao SIP BiH – dva primjerka ovog obrasca nalaze se u prilogu ovog Vodiča. SIP BiH ima prvostupanjsku nadležnost prilikom odlučivanja po prigovorima, dok je Apelacijski odjel Suda BiH nadležan da rješava po žalbama na odluke CIK-a.

Dodatno, svaki akreditirani promatrač/ica može ulagati obrazložene primjedbe na rad biračkog odbora, a na osnovu čega politički subjekt može uložiti prigovor nadležnim izbornim povjerenstvima. Takođe, promatrač/ica ima pravo zahtijevati prijepis zapisnika organa čiji je rad promatrao.

Kome se podnosi krivična prijava u vezi sa kršenjem izbornih pravila?

Svaki građanin/ka je dužan/na prijaviti postojanje kaznenog djela nadležnim institucijama. Nadležne institucije su ministarstva unutarnjih poslova, agencije za provođenje zakona, tužilaštva, te izborna administracija BiH koja je po službenoj dužnosti obavezna prijavljivati postojanje kaznenih djela nadležnim organima.

U kojim se slučajevima poništavaju i ponavljaju izbori?

Središnje izorno povjerenstvo BiH će poništiti izbore u izornoj jedinici ili na nekom biračkom mjestu ako ustanovi da je za vrijeme glasovanja ili brojanja glasova došlo do nepravilnosti koje mogu utjecati na rezultate izbora, te naložiti njihovo ponavljanje.

Tko može tražiti ponovno brojanje glasačkih listića?

Lokalno izorno povjerenstvo, politički subjekt, akreditirani promatrač/ica na biračkom mjestu na kojem je bio promatrač/ica, grupa od 50 ili više birača/ica koji su glasovali na istom biračkom mjestu.

Središnje izorno povjerenstvo BiH može po službenoj dužnosti narediti ponovno brojanje glasačkih listića. SIP BiH naređuje ponovno brojanje glasačkih listića ako utvrdi da je učinjena povreda Izbornog zakona i da ta povreda utječe na dodjelu mandata.

Također, građani/ke koji uoče nepravilnosti u izbornom procesu mogu ih prijaviti

Koaliciji "Pod lupom"

na besplatni broj telefona **080 05 05 05**

ili putem internet stranice Koalicije **www.podlupom.org**

Sadržaj ovog dokumenta je isključiva odgovornost Koalicije "Pod lupom" i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Europske unije.

Prijavi se i budi građanski, nestranački promatrač/ica Koalicije "Pod lupom" na Općim izborima 2018!

Popuni online obrazac za prijavu na
www.podlupom.org/posmatraci

ili pozovi besplatni broj telefona

080 05 05 05

Želiš se dodatno informirati?

Posjeti našu web stranicu

www.podlupom.org

...ili lajkaj našu Facebook stranicu

[www.facebook.com/Koalicija Pod lupom](http://www.facebook.com/KoalicijaPodlupom)

...ili nas prati putem Twitter naloga

www.twitter.com/pod_lupom

...ili nas direktno kontaktiraj putem

jednog od 7 regionalnih ureda
(adrese i brojevi telefona dostupni su na web stranici Koalicije "Pod lupom")

...ili telefonom na

+387 33 268 160